

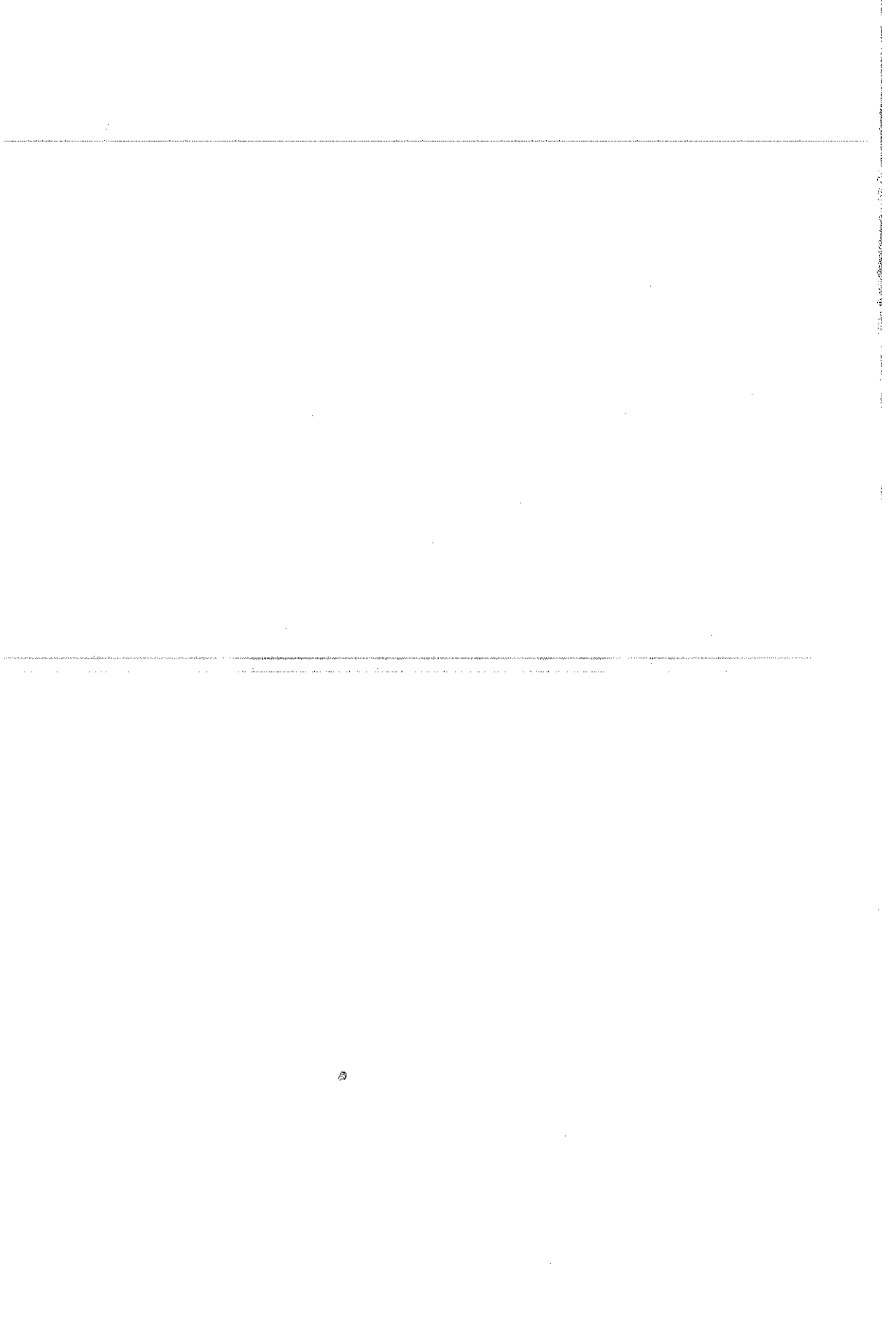
**HEMŞİRELİK EĞİTİMİ YAPAN
(YATILI VE GÜNDÜZLÜ) SAĞLIK
MESLEK LİSELERİNDEKİ
ÖĞRENCİLERİN SOSYO-EKONOMİK
DURUMLARI İLE BU OKULLARI
SEÇİŞLERİNDE ROL OYNAYAN
UNSURLARA İLİŐKİN MUKAYESELİ
BİR ÇALIŐMA**

FİLİZ ÖZKAN^(*)

Ömer ÖZKAN^(**)

(*) BAKIRKÖY SAĞLIK MESLEK LİSESİ PSİKOLOĞU

(**) BAKIRKÖY SAĞLIK MESLEK LİSESİ MÜDÜRÜ

GİRİŞ

Sağlık Meslek Liseleri, ülkemizde "Yardımcı Sağlık Personeli" (ebe, hemşire, sağlık memuru iie laboratuvar, röntgen, anestezi, çevre sağlığı, diş, protez, ortez teknisyenleri) yetiştiren ortaokul mezunu öğrencilerin alındığı dört yıl eğitim yapan okullarımızdır. 1989-90 ders yılında ülkemizde eğitim ve öğretim yapan sağlık meslek liseleri öğrenci sayısı aşağıdaki gibidir;

KURUMLAR	Toplam SML		Toplam öğrenci		Hemşirelik eğitimi yapan		Hemşirelik öğrenci	
	sayı	%	sayısı	%	pan	%	sayısı	%
Sağlık Bak.	144	94,11	23898	94,87	75	90,36	8952	89,33
Çal. ve Sos. G. Bak	5	3,26	815	3,22	4	4,81	586	5,85
Milli Eğ. Bak.	1	0,65	143	0,56	1	1,20	143	1,42
Devlet Bak.	1	0,65	60	0,23	1	1,20	60	0,59
Özel (A.Bristol-Kızılay)	1,30		273	1,8	2	2,40	273	2,72
TOPLAM	153	100	25819	100	83	100	10014	100

Ülkemizde halen 35,885 hemşire görev yapmaktadır.⁽¹⁾ Memleketimizde 1983 kişiye 1 hemşire hizmeti düşerken, Gelişmiş ülkelerden ABD'de 173, B. Almanya'da 220, Fransa'da 133 kişiye bir hemşire düşmektedir. Gelişmiş ülkelerde 1 hemşireye 5 hasta düşerken, ülkemizde 30-40 hasta ile ilgilenmek zorunda kalmaktadır.⁽²⁾

1988, 1989 ders yılına kadar yatılı olarak eğitim yapan Sağlık Meslek Liseleri, bu eğitim yılından itibaren Sağlık Bakanlığının açtığı gündüzlü okullara da öğrenci almaya başlamıştır.

Halen 1990-91 ders yılında Sağlık Bakanlığı'na bağlı yatılı Sağlık Meslek Liseleri yanında 64 gündüzlü okul açılmış olup ve bu okulların 39 tanesinde hemşirelik eğitimi yapılmaktadır. Ayrıca gündüzlü öğrenciler yatılı okullara da alınmaya başlanmıştır. Yatılı eğitimin devlet bütçesine fazla yük yüklemesi ve ülkemizin ihtiyacı olan "Hemşire" sayısının yatılı okullarla karşılanamayacağını anlaşılması ile, gündüzlü okullar açılarak

(1) Sağlık Bakanlığı, Özel İstatistikî Bilgiler, Ankara, Nisan 1989

(2) Tercüman Gazetesi, 12 Mayıs 1990

hemşire açığı daha az maliyetli bir yol ile kapatılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca lise mezunların alındığı 2 yıllık kurslar düzenlenerek bu kursları başarı ile bitirenlere "hemşirelik" ünvanı verilmeye başlanmıştır.

Ülkemizde Lise eğitimi bir gaye değildir. Üniversiteye girmek için bir araçtır. Halbuki meslek liseleri lise düzeyinde meslek eğitimi vermekte ve gençlerin belli konularda uzmanlaşmasını sağlamaktadır. ⁽³⁾ Böylece kısa yoldan hayata atılma şansına sahip olunmaktadır.

"Hemşirelik" eğitimi yapan Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık Meslek Liselerinden 18 gündüzlü ve 20 yatılı okulda yaptığımız bu çalışmada, öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçişte rol oynayan unsurlar ile ailelerin kültürel ve sosyo-ekonomik durumları arasında ilişkileri araştırmaya çalıştık.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Alanı: 1989-90 ders yılında Sağlık Meslek Lisesi'nde okuyan öğrencilerdir.

Araştırma Grubu Sağlık Bakanlığı'na bağlı gündüzlü okullardan (Giresun-Bulancak, Ankara-Nalhan, Ordu, Ünye, Ankara- Gölbaşı, Afyon-Dinar, Siirt-Atatürk, Cumra, G. Antep, Nizip, Kütahya-Simav, Trabzon-Vakıfkebir, Adana-Kozan, Mersin, Erdemli, Artvin-Borçka) Sağlık Meslek Liselerinden tesadüfen seçilen 300 öğrenci ile, Yine Sağlık Bakanlığı'na bağlı okullarda yatılı olarak eğitim yapan Şanlı Urfa, Bitlis, Bolu, Çanakkale, Erzincan, Amasya, Siirt, Tekirdağ, Balıkesir, Muğla, Yözcak, Çorum, Eskişehir, Ankara-Cebeci, Burdur, Van, İzmir-Atatürk, Zonguldak, Ağrı, Bayburt,) Sağlık Meslek liselerinden tesadüfen seçilen 700 öğrenci olmak üzere toplam 1000 öğrenciden oluşmaktadır.

Sağlık Bakanlığı'na bağlı Sağlık Meslek Liselerinde halen 23898 öğrenci okumaktadır. Bu öğrencilerden hemşirelik bölümünde okuyanların sayısı 8952'dir. (%37,45) Hemşirelik Bölümünde okuyan bu öğrencilerden 2570 tanesi gündüzlü (%28,71), 6382 tanesi ise (%71,29) yatılı öğrencilerdir.

Sağlık Meslek Liselerinde uyguladığımız bu anketi oranlara dikkat edersek, anket uyguladığımız öğrencilerin % 30'u (300 kişi) gündüzlü öğrencilerden ve % 70'i (700 kişi) yatılı öğrencilerden seçilmiştir.

Gerek gündüzlü gerek yatılı okullarda anket, uygulayacağımız öğrencileri seçerken, Türkiye'nin her bölgesindeki, okullardan yararlandık. Yalnız Marmara Bölgesine henüz hemşirelik eğitim yapan gündüzlü okul açılmadığı için bu bölgede gündüzlü öğrencilere anket uygulayamadık. Hemen bu bölgede değişik okullarda okuyan gündüzlü öğrenciler varsa da bunlar "zorunlu göç" sebebiyle Bulgaristan'dan gelen ailelerin çocukları olduğu için ve sadece bu bölgedeki okullarda buldukları için bu çalışmamız dışında kalmışlardır.

(3) GÖKÇE, B. "Ortaöğretim Gençliğinin Beklentisi ve Sorunları" MEGSB Yayınları, Ankara 1984

ARAŞTIRMANIN GAYESİ

Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerine götürülecek hizmetlerin planlamasında yardımcı olarak bilgi birikimini sağlamak ve bu yönden çözümler üretmektir.

USUL

Öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları ile sağlık meslek liselerini seçmelerin de rol oynayan sebepleri ihtiva eden 25 soruluk anket uygulanmıştır.

Çalışmanın sağlıklı olabilmesi için anketi uygulayacak olan idareci ve öğretmen arkadaşlara araştırmanın gayesi bildirilmiştir.

ARAŞTIRILAN KONULAR

Anket formlarından elde edilen veriler aşağıdaki bilgileri ihtiva etmektedir.

- Öğrencinin yaşadığı bölge
- Ailenin nüfusu ve çocuk sayısı
- Anne, babaların eğitim durumu, mesleği
- Öğrencinin hemşirelik mesleğine bakış açısı
- Okulu seçmelerinde rol oynayan unsurlar
- Evde veya okulda problemlerini kiminle konuştukları
- Öğrencinin okul bittikten sonraki düşünceleri
- Hemşirelik mesleğine kendilerinin ve toplumun bakış açısı

BULGULAR

Araştırmada gündüzlü 300 öğrenci ile, yatılı 700, toplam 1000 öğrenciden elde edilen bulgular incelenip karşılaştırılmış olup alınan sonuçlar ve istatistiki değerlendirmeler aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Öğrenci ailelerinin yaşadığı bölgelere göre dağılımı.

BÖLGELER	GÜNDÜZLÜ OKULLAR		YATILI OKULLAR		GENEL	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Karadeniz	110	36,66	126	18,00	236	23,60
Marmara	—	—	142	20,28	142	14,60
Ege	50	16,66	140	20,00	190	19,20
Akdeniz	56	18,66	80	11,42	136	13,60
Orta Anadolu	58	19,33	106	15,14	164	16,40
Doğu Anadolu	6	2,00	84	12,00	90	9,00
Güneydoğu Anadolu	20	6,66	22	3,14	42	4,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 1.'de görüldüğü gibi;

Yatılı ve gündüzlü okullara baktığımızda; En fazla Gündüzlü okulun Karadeniz Bölgesi'nde bulunduğu ve ailelerinin de bu bölgede yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Yatılı okullardaki öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yer bakımından ise Marmara Bölgesi (%20,28) ilk sırayı almaktadır. Daha sonra Ege (%20,00), Karadeniz (%18,00) Bölgesi gelmektedir.

Marmara Bölgesi'nde gündüzlü hemşirelik eğitimi yapan Sağlık Meslek Lisesi henüz açılmadığından bu bölgede anket çalışması gündüzlü öğrenciler için yapılmamıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin oturdukları yer durumuna göre dağılımı.

	GÜNDÜZLÜ OKULLAR		YATILI OKULLAR		GENEL	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Şehir-Kasaba Merkezi	188	62,66	584	83,42	772	77,20
Şehir-Kasaba Gecekondu	12	4,00	12	1,71	24	2,40
Köy	100	33,33	104	14,85	204	20,40
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 2'de görüldüğü gibi; Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin %77,20'si şehir-Kasabamerkezlerinde; %20,40'ı ise köylerde oturmaktadır. Şehir-kasaba gecekondu semtinde oturanların oranı ise %2,40'tır Aileleri köyde oturan öğrencilerin oranı; gündüzlü okullarda %33,33 iken, yatılı okullarda % 14,85 olması, son 1,2 yıldan beri başlatılan Sağlık Meslek Liselerinde eğitimi yatılıdan gündüzlüye döndürme politikalarının ne kadar isabetli olduğunun bir delilidir. "Okullar gündüzlü olursa köy çocukları nasıl okuyacak" iddiasının öylece tutarsız olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü gündüzlü okullarda, yatılı okullardan % 18,48 oranında daha fazla köy kökenli öğrenci vardır. Başka bir ifade ile gündüzlü okullardaki köy çocukları, yatılı okullardaki köy çocuklarının iki katından daha fazladır.

Tablo 3. Öğrencilerin aile durumunun dağılımı.

	GÜNDÜZLÜ OKULLAR		YATILI OKULLAR		GENEL	
	SAYI	%	SAYI	%	SAYI	%
Anne-Baba Sağ Birlikte yaşıyorlar	268	89,33	638	91,14	906	90,60
Anne-baba sağ Ayrı yaşıyorlar	4	1,33	26	3,71	30	3,00
Anne Sağ-Baba Sağ	2	0,66	12	1,71	14	1,40
Baba Sağ-Anne üvey	2	1,33	12	1,71	16	1,60
Hiçbiri	22	7,33	12	1,71	34	3,40
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 3'de görüldüğü gibi, Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerini %90,60 oranında anne ve babaları sağ ve birlikte yaşayan ailelerden gelmektedirler. Aile yapıları batılı ülkelerle mukayese edilemeyecek ölçüde sağlamdır.

Tablo 4. Ailenin nüfus sayısı.

Ailedeki nüfus Sayısı	Gündüzlü Okullar		Yatlı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
1 Kişi	—	—	—	—	—	—
2 Kişi	—	—	—	—	—	—
3 Kişi	6	2,00	12	1,71	18	1,80
4 Kişi	22	7,33	70	10,71	18	1,80
5 Kişi	80	26,66	192	27,42	272	27,20
6 Kişi	74	24,66	150	21,42	224	22,40
7 Kişi	52	24,66	150	21,42	224	22,40
8 Kişi	30	10,00	120	17,14	172	17,20
9 Kişi	26	8,66	36	5,14	62	6,20
10 Kişi	4	1,33	14	20,00	18	1,80
11 Kişi	4	1,33	6	0,85	10	1,00
12 Kişi ve daha	2	0,66	46	6,55	48	4,80
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 4'de görüldüğü gibi öğrencilerin ailelerindeki nüfus sayısı ortalama 6,5 kişi civarındadır. Bu oran Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etüteleri Enstitüsünün 1968 de yaptığı araştırmada Türkiye'de hane halkı büyüklüğü ortalaması 5,5 kişiden fazladır.⁽⁴⁾

Tablo 5. Ailedeki Çocuk Sayısının dağılımı

Çocuk Sayısı	Gündüzlü Okullar		Yatlı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
1 Çocuk	2	0,66	4	0,57	6	0,60
2 Çocuk	20	6,66	108	15,42	128	12,80
3 Çocuk	72	24,00	160	22,85	232	23,20
4 Çocuk	88	29,33	164	23,42	252	25,20
5 Çocuk	54	18,00	106	15,14	160	16,00
6 Çocuk	42	14,00	74	10,57	116	11,60
7 Çocuk	14	4,66	48	6,85	62	6,20
8 Çocuk	2	0,66	18	2,57	20	2,00
9 Çocuk	2	0,66	10	1,42	12	1,20
10 Çocuk	4	1,33	8	1,14	12	1,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

(4) TIMUR-Serin "Türkiye'de Aile Yapısı" Hacettepe Üniversitesi Ankara 1972

(5) GÖKÇE, Birsen "Orta öğretim Gençliği'nin Beklentisi ve Sorunları" MEGSB Yayınları, Ankara, 1984

Yine Prof. Dr. Birsen Gökçe'nin 1984'de yaptığı araştırmada çıkan ortalama 5-6 kişi sayısındanda biraz fazladır. ⁽⁵⁾

Kısacası Sağlık Meslek Liselerindeki öğrencilerin ailelerinin nüfus yoğunluğu Türkiye'nin genel oranından fazladır.

Tablo 5'de görüldüğü gibi;

Sağlık Meslek Liselerindeki öğrencilerin ailelerine ortalama 4,28 çocuk düşmektedir. Bu oran yatılı okullarda 4,25 gündüzlü okullarda 4,34'tür.

Tablo 6. Öğrencilerin ailelerinin kaçınıcı çocuğu olduğunun dağılımı

	Gündüzlü Okullar		Yath Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
1	80	26,66	226	32,28	306	30,60
2	66	22,20	144	20,57	210	21,00
3	56	18,66	154	22,00	210	21,00
4	40	13,33	72	10,00	112	11,20
5	34	11,33	44	6,28	78	7,80
6	16	5,33	24	3,42	40	4,00
7	4	1,33	20	2,85	24	2,40
8	2	0,66	12	1,71	14	1,40
9	2	0,66	4	0,57	6	0,60
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Dört çocuklu ailelerin oranı % 25,20, üç çocuklu ailelerin oranı %23,20, Beş çocuklu ailelerin oranı % 16, İki çocuklu ailelerin oranı % 12,80, Altı çocuklu ailelerin oranı ise % 11,604 tır.

TABLO 6'da görüldüğü gibi;

Sağlık Meslek Lisesi öğrencileri genellikle ailenin ilk çocuklarıdır. Ailenin birinci çocuğu olanlar % 30,60 oranı ile ilk sırayı alırken daha sonra % 21,00'er oranları ile 2. ve 3. çocuklar gelmektedir.

Düzgün bir sıra ile oranlar aşağıya doğru inmektedir. Sağlık Meslek Liseleri öğrencileri arasında en fazla oranda ailelerin ilk çocuklarının olması da dikkati çekmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin oturdukları evin oda durumuna göre dağılımı (Salon dahil)

	Gündüzlü Okullar		Yath Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Şahsi odası var	82	27,33	142	20,88	224	22,40
Şahsi odası yok	218	72,66	558	79,71	770	77,60
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 8'de görüldüğü gibi:

Öğrencilerin % 22, 40'mn kendine ait odası vardır. % 77,60'mın ise kendine ait odası yoktur. Gündüzlük okullarda kendine ait odası olan öğrenciler (%20,88) fazladır.

Tablo 9. Kendisine ait odası olmayanların odalarını kaç kişi ile paylaştıklarına göre dağılımı.

	Gündüzlük Okullar		Yatlı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
1	24	11,00	68	12,18	92	11,85
2	98	44,85	318	56,98	416	53,60
3	42	19,26	106	18,99	70	19,07
4	28	12,84	42	7,52	70	9,02
5	14	6,42	8	1,43	22	2,83
6	10	4,58	10	1,79	20	2,57
7	1	0,91	3	1,07	4	1,03
TOPLAM	218	100	558	100	776	100

Tablo 9'da görüldüğü gibi:

Kendisine ait odası olmayan öğrencilerin yarısından fazlası (%53,60) odasını 2 kişi ile paylaşmaktadır. %19,074'si üç kişi ile, %11, 85'i bir kişi ile, %, 02'si dört kişi ile %2,83'ü beş kişi ile, %2,57'si altı kişi ile, %1,03'ü ise 7 ve daha fazla kişi ile paylaşmaktadır.

Tablo 10. Öğrenci babalarının meslek durumlarına göre dağılımı.

	Gündüzlük Okullar		Yatlı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Memur	46	15,33	114	16,28	160	16,00
İşçi	56	18,66	156	22,28	212	21,20
Serbest	48	16,00	162	23,14	210	21,00
Çiftçi	78	26,00	80	11,42	158	15,00
Esnaf	20	6,66	26	3,71	46	4,60
Öğretmen	24	8,00	50	7,71	74	7,40
Astsubay	4	1,33	12	1,71	16	1,60
Sağlık Memuru	6	2,00	18	2,57	24	2,40
Emekli	10	3,33	62	8,85	72	7,20
Diğerleri	8	2,66	20	2,85	28	2,80
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 10'da görüldüğü gibi; öğrencilerin baba meslekleri öncelikle 4 meslekte toplanmıştır. Bu meslekler;

- İşçi (%21,20)
- Serbest Meslek (%21,00)
- Memur (%16,00)
- Çiftçi (%15,00)'tir.

Daha sonra öğretmenler (% 7,40), Emekliler (% 7,20), Esnaf (%4,60), Sağlık memuru (%2,40), Astsubay (%1,60) ile gelmektedir.

Yatılı okullarda serbest çalışanlar ile işçi çocukları ile sıraları alırken gündüzlü okullarda çiftçi çocukları (%26,00) oranı ile başta gelmektedir.

Tablo 11. Öğrenci annelerini meslek durumlarına göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Ev kadını	278	92,66	608	86,85	886	88,60
Memur	10	3,33	—	—	10	1,00
İşçi	2	0,66	66	9,42	68	6,80
Öğretmen	4	1,33	6	0,85	10	1,00
Ebe-Hemşire	6	2,00	14	2,00	20	2,00
Emekli	—	—	6	0,85	6	0,60
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 11'de görüldüğü gibi;

Öğrenci annelerinin tamamına yakın bir kısmı % 88,60 oranında ev kadınıdır. %6,80'i işçi, %2'si ebe-hemşire, %1'eri öğretmen ve memurdur.

Tablo 12. Öğrenci ailelerinin aylık kazanç durumlarının dağılımı.

Aylık Kazanç durumu	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
100-300 bin TL	28	9,33	56	8,00	84	8,40
301-500 bin TL	124	41,33	232	33,14	356	35,60
501-700 bin TL	76	10,66	174	24,85	250	25,00
701-900 bin TL	32	10,66	70	10,00	102	10,20
901- ve daha yukarı	38	12,66	98	14,00	136	13,60
Bilgi Yok	2	0,66	70	10,00	72	7,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 12'de görüldüğü gibi;

Öğrenci ailelerinin aylık kazanç durumunda % 35,60'ı 301-500 bin TL ile geçinmektedir. 501 ile 700 bin TL arasında kazancı olan ailelerin oranı % 25'tir. 901 bin TL'den fazla olanlar %13,60. 701-900 bin TL arasında kazancı olanlar % 10,20'dir. 100 ile 300 bin TL arasında kazancı olanlar ise % 8,404'tür. % 7,20 oranında öğrenci ise ailesinin kazancı hakkında bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir.

Bu soruda da karşımıza çıkan ilginç bir olay gündüzlü okullardaki öğrencilerin yatılı okullardakinden daha fakir olduklarıdır. Aylık kazanç 100-300 bin arasında olanların oranı gündüzlü okullarda %9,33 iken, yatılı okullarda %8'dir. Yine aylık kazancı 301 ile 500 bin TL arasında olanların oranı gündüzlü okullarda % 41,33 iken yatılı okullarda %33,14'tür.

Tablo 13. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tahsili yok	12	4,00	40	5,71	52	5,20
İlkokul mezunu	184	61,33	396	56,57	576	57,60
Orta okul mezunu	48	16,33	110	15,71	158	15,80
Lise mezunu	38	12,66	104	14,85	142	14,20
Yüksekokul mezunu	22	7,33	50	7,14	72	7,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 14. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Tahsili yok	88	29,33	184	26,28	272	27,20
İlkokul mezunu	188	62,66	418	59,71	606	60,60
Orta okul mezunu	12	4,00	42	6,00	54	5,40
Lise mezunu	6	2,00	48	6,85	54	5,40
Yüksekokul mezunu	6	2,00	8	1,14	14	1,40
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 13 ve 14'de görüldüğü gibi öğrenci baba ve anneleri çok büyük denilecek oranlarla ilkökul mezunlarıdır. (Babaların % 57, 60, annelerin ise %60,60'ı). Yine babaların %5,20'sinin tahsili yok iken annelerin %27,20'sinin tahsili yoktur Tahsili olmayanlar ile ilkökul mezunlarının toplam oranı anneler de %87,80'ini bulurken babalarda %62,80'de kalmaktadır. Diğer bir husus gündüzlü okuldaki öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumu, yatılı okullardakilerin anne ve babalarından daha aşağıdadır.

Tablo 15. Öğrencilerin okul seçme durumlarına göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Kendi isteği ile	238	79,33	456	65,14	694	69,40
Ailesinin isteği ile	62	20,66	134	19,11	196	19,60
Öğretmenini isteği ile	—	—	100	14,28	100	10,00
Arkadaşlarının isteği ile	—	—	10	1,42	10	1,00
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 15'de görüldüğü gibi; öğrencilerin % 69,40 oranındaki çoğunluğu Sağlık Meslek Liselerini kendi istekleri ile seçmektedirler. Gündüzlü okullarda kendi isteği ile seçmektedirler. Gündüzlü okullarda kendi isteği ile seçenlerin oranı %79,33 iken, yatılı okullarda bu oran %65,14'tür. Gündüzlü okulların açılmasındaki isabetlilik burada ortaya çıkmaktadır.

Gündüzlü okullar ile yatılı okullara giriş imtihanı usulleri çok farklı olduğu için gündüzlü okulları, öğretmenin veya arkadaşının isteği ile seçenlere rastlanmamıştır. Yatılı okullara girebilmek için ortaokulun 3. sınıfında okurken eğitim yılı ortasında başvuru yapıldığı için öğretmenin ve arkadaşın tercihte tesiri olabilmektedir. Gündüzlü okullarda ise genellikle yaz aylarının sonunda yapılan imtihanlarla öğrenci alındığı için öğretmenin veya arkadaşın isteği ile girenlere anketimizde rastlanmamıştır.

Tablo 16. Ailesinde veya akrabasında hemşire olup olmadığına göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Var	138	46,00	514	73,42	652	65,20
Yok	162	54,00	186	26,57	348	34,800
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 16'da görüldüğü gibi öğrencilerin %65,20'sinin ailesinde veya akrabasında da hemşire vardır. Fakat gündüzlü ve yatılı okullarda durum değişiktir. Gündüzlü okullarda ailesinde veya akrabasında hemşire olmayanlar (%54,00) çoğunlukta iken, yatılı okulda ailesinde veya akrabasında hemşire olanlar (%73,42) çoğunlukta'dır.

Tablo 17. Öğrencinin okul seçiminde göz önünde bulundurduğu sebeplere göre dağılımı..

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Kısa yoldan hayata atılmak için	220	73,33	458	65,42	678	67,80
Keş ve forma sevgisi	38	12,66	116	16,57	154	15,40
Ailede çok çocuk vardı						
Başka okulda okutma imkanı yoktu.	16	5,33	62	8,85	78	7,80
Başka sebepler	26	8,66	64	9,14	90	9,90
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 17'de görüldüğü gibi; öğrencilerin okul seçiminde gözününde bulundurdıkları sebeplerin başında %67,80 oranı ile "Kısa yoldan hayata atılma" arzusu gelmektedir. Bu oran gündüzlü okullarda yatılı okullardan daha fazladır.

Tablo 18. Öğrencilerin okulu seçtiklerine pişman olup-olmadıklarına göre dağılım.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Pişmanın	22	7,33	216	30,85	238	23,80
Pişman değilim	278	92,66	484	69,14	762	76,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 18'de görüldüğü gibi öğrencilerin % 23,80'ni sağlık meslek liselerini eştiklerinden pişman olmuşlardır. Bu oran yatılı okullarda %30,85'lere çıkmaktadır. Neredeye üç öğrenciden biri yatılı okullarda Sağlık Meslek Lisesi'ne girdiğinden pişmandır. Fakat gündüzlü okullarda bu oran %7,33'e düşmektedir. Burada da genç kızlarımızın şahsiyetlerinin teşekkülündeki en önemli çağlarını yatılı okullarda, ailelerinden uzaklarda geçirmelerinin etkisini görebiliriz. Eğitimin gündüzlüye dönmesi uygulamanın olumlu alabileceği yönleri burada da görülmektedir.

Tablo 19. Hemşire olmasaydınız başka hangi mesleği seçerdiniz? Sorusunun cevabına göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatlı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Öğretmen	136	45,33	264	37,71	400	40,00
Mimar-Mühendis	18	6,00	16	2,28	34	3,40
Gazeteci	8	2,66	26	3,71	34	3,40
Hukukçu	30	10,00	38	5,42	68	6,80
Polis	42	14,00	62	8,85	104	40,40
Doktor	22	7,33	110	15,71	132	13,20
Psikolog	—	—	21	6,00	42	4,20
Eczacı	—	—	10	2,85	20	2,00
Diğer meslek	44	14,66	122	17,42	166	16,60
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 19'da görüldüğü gibi; öğrencilerin hemşire olmasaydı ne olmak isterdiniz? sorusuna cevapları %40,00 ile "öğretmen" olmaktadır. Burada ilginç olan bayan olmalarına rağmen %10,40 oranında "hemşire olmasaydım polis olmak isterdim." cevabıdır.

Tablo 20. Okulu bitirdikten sonra yapmak istedikleri işe göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatlı Okullar		Genel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Üniversiteye devam etmek istiyorum	202	67,33	530	75,71	732	73,20
Mesleğimi yapmak istiyorum	88	29,33	84	12,00	172	17,20
Başka bir meslekte çalışmak istiyorum	8	2,66	42	6,00	50	5,00
Evlenip ayrılmak istiyorum-	—	—	30	4,28	30	3,00
Diğer	2	0,66	14	2,00	16	1,60
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 20'de görüldüğü gibi;

Öğrencilerin %73,20'si sağlık Meslek Lisesinden mezun olduktan sonra üniversite tahsilinde yapmak istemektedirler. Başka bir meslekte çalışmak isteyenlerin oranı %5,00, evlenip ayrılmak isteyenlerin oranı %3 tür. "Mesleğimi yapmak istiyorum" diyenler %17,20 dir. Üniversiteyi okumak isteyenlerin hepsi meslekten ayrılmak istiyor anlamına

gelmez. Üniversiteyi kazananlar da mutlaka mesleklerine de devam edeceklerdir. Üniversite mezunu olmak Türkiye'de bir gencin idealidir. Üniversite tahsili yapmak isteyenler (%73,20) den çoğu üniversiteyi kazanmayacaktır. Sağlık Meslek Liselerinden 1988-1989 ders yılında üniversiteyi kazanma oranı %27,44'tür. Üniversite tahsili yapanlar içinde de birçoğu yüksek hemşirelik gibi mesleğiyle ilgili bölümlerde okuduklarından mesleklerine ileriki yıllarda da devam edeceklerdir. Fakat üniversitelerin değişik bölümlerinde de okuyup mezun olduktan sonra meslekten ayrılanların oranı henüz araştırılmamıştır. Fakat belli bir sayı tuttuğu gözle görülmektedir. Öğrencilerin hem üniversite okuma idealini gerçekleştirmek hem de daha ileriki yaşlarda şahsiyetleri geliştikten sonra mesleğe başlamalarını sağlamak bakımından hemşirelik eğitimin "Yüksek okul" olarak planlanmasında fayda vardır görüşüdeyiz. Yine okulu bitirdikten sonra hemşirelik yapmak isteyenlerin oranı, gündüzlü okulu bitirdikten sonra hemşirelik yapmak isteyenlerin oranı, gündüzlü okullarda yatılı okullardaki öğrencilerden çok fazladır.

Tablo 21. Öğrencilerin okulda meselelerini görüştikleri kişilere göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	% Sayısı %	Sayı	%		
Öğretmenimle	88	29,33	106	15,14	194	19,40
Arkadaşlarımla	176	58,66	524	74,85	700	70,00
İdarecilerle	36	12,00	22	3,14	58	5,80
Hiçbiri	—	—	48	6,85	48	4,80
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 22. Öğrencilerin evde meseleleri olduğunda görüştikleri şahıslara göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	% Sayısı %	Sayı	%		
Anne ile	132	44,00	388	55,42	520	52,00
Baba ile	34	11,33	102	14,57	136	13,60
Kardeş ile	38	29,33	140	20,00	228	22,80
Arkadaş ile	26	8,66	50	7,14	76	7,60
Dede ile	6	2,00	4	0,57	10	1,00
Büyükanne ile	4	1,33	8	1,14	12	1,20
Hepsi	10	3,33	8	1,14	18	1,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 21 ve 22'de görüldüğü gibi öğrenciler okullarda meselelerini %70 oranında arkadaşlarıyla, evde ise %52 oranında anneleriyle görüşmektedirler. Okulda öğretmenleriyle meselelerini görüşenlerin oranı %19,40 iken idarecilerle görüşenler %5,80'dir. Evde ise anneden sonra kardeşler, daha sonra babalar, sonra da arkadaşlar gelmektedir.

Gündüzlü okullarda meselelerini öğretmenleri ile görüşenlerin oranı %29,33 iken yatılı okullarda bu oran %15,14'tür. Yine gündüzlü okullarda idarecilerle meselelerini görüşenlerin oranı % 12,00 iken, yatılı okullarda %3,14'tür. Bu farklılık üzerinde düşünmek lâzımdır. Halbuki yatılı okullar 24 saat hizmet veren yerlerdir. Ve öğrenci devamlı öğretmen ve idarecileriyle beraberdir. Ayrıca yatılı okullarda öğrenciler dört yıl öğretmenleriyle birlikte iken gündüzlü okullara göre meselelerini öğretmenlerle veya idarecilerle görüşenlerin oranının düşük olmasının sebeplerinin araştırılması gerekir. Aradaki fark çok fazladır. İdareci ve öğretmenlerle meselelerini görüşen öğrenciler gündüzlü okullarda toplam %41,33 iken, yatılı okullarda %18,14'tür. Yatılı okullarda bu soruya hiçbiri diyenlerin oranı %6,85 iken, gündüzlü okullarda buna rastlanmamıştır. Bu %6,85 oranı, içine kapamak çocuklarımızın olduğunu göstermektedir.

Tablo 23. Hastanelerde hemşirelerin iyi hizmet verdiğiğine inanıp-inanmadıklarına göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	% Sayısı %	Sayı	%		
Evet	20,00	28	4,00	88	8,80	
Hayır	198	66,00	434	76,28	732	73,20
Çekimser	48	14,00	138	19,71	180	18,00
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 23'de görüldüğü gibi; Sağlık Meslek Lisesi öğrencileri geleceğin hemşire adayları olarak hastanelerde bugün hemşirelerin iyi hizmet vermedikleri inancındadırlar. "İyi hizmet veriyorlar" diyenlerin oranı %8,80 iken, bu soruya olumsuz cevap verenler %73,20'dir. Çekimser kalanlar (%18,00) den bir kısmını da bu 73,20'yle eklersek, oran oldukça çoğalacaktır. Gündüzlü okullarda "İyi hizmet veriyorlar" diyenlerin oranı yatılı öğrencilerden fazladır. Fakat unutmamak gerekir ki gündüzlü okul öğrencilerinin tamamına yakını birinci sınıftadır ve henüz uygulama alanı olan hastaneye, sağlık ocağına gitmemişlerdir.

Tablo 24. Kızkardeş anlamına gelen hemşire kelimesine bugünkü cemiyetin bu değeri verip-vermediğine dair öğrencilerin görüşünün dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatılı Okullar		Genel	
	Sayı	% Sayısı %	Sayı	%		
Evet 42	14,00	48	6,85	90	9,00	
Hayır	144	81,33	534	76,28	778	77,80
Bezen	14	4,66	118	16,85	132	13,20
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 24'de görüldüğü gibi; Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerine hemşirelik mesleğine toplumumuzun kızkardeş değeri vermediği inancındadır. %9,00'u değerin verildiğini söylemektedir. Hemşirelik yapmak istemeyen öğrenciler üzerinde bu bakış açısının etkisi vardır kanaatindeyiz. Bu soruya %13,00 oranında "bazen öyledir" diye cevap verilmiştir.

Tablo 22. Öğrencilerin hemşirelerde gördükleri eksikliklere göre dağılımı.

	Gündüzlü Okullar		Yatlı Okullar		Gnel	
	Sayı	%	Sayısı	%	Sayı	%
Bilgi eksikliği	45	18,00	204	29,14	258	25,80
Meslek ahlakını ciddiye almamadan doğan yanlış hareketler.	104	34,66	270	38,57	374	37,40
Mesleği sevmeme	68	22,60	84	12,00	152	15,20
Genç yaşta şahsiyet etmeden Sorumluluk almaları	60	20,00	118	16,85	178	17,80
Diğer sebepler	14	4,66	24	3,42	38	3,80
TOPLAM	300	100	700	100	1000	100

Tablo 25'de görüldüğü gibi; Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin hemşirelerde eksikliklerin başında %37,40 oranı ile "Meslek ahlakını ciddiyete almamaktan doğan yanlış hareketler" gelemektedir. %25,80 oranında "bilgi eksikliği" cevabı verilmiştir.

Yine %17,80 oranında "genç yaşta şahsiyet teşekkül etmeden sorumluluk almaları" söylenmiştir. %15,20 oranında ise "mesleği sevmedikleri" belirtilmiştir. Bu cevaplar geleceğin hemşire adaylarına aittir. Aynı sıralardan yetişen insanların hastanelerde karşılaştıkları güçlükler ile kendileri karşılaştınca bu görüşlerinin değişip değişmeyeceğini bilemiyoruz.

SONUÇ

Genel olarak baktığımızda; birkaç cümle ile özetlemek gerekirse Sağlık Meslek Lisesi öğrencileri;

a) Aile yapıları çözümlenmiştir. Yapı bakımından sağlam ailelerden gelmektedirler.

b) Ailelerden ortalama nüfus oranı %6,5'tir. Bu, Türkiye ortalamasının üstünde bir rakamdır.

c) Aileleri başına ortalama 4,28 çocuk düşmektedir. Çok çocuklu ailerden gelmektedirler.

d) Genellikle ailelerin ilk veya büyük çocuklarından biridirler.

e) Daha ziyade işçi, memur, çiftçi ve serbest meslek sahiplerinin çocuklarıdır. Annelerinin tamamına yakını ev kadınıdır.

f) Çoğunlukla fakir sayılabilecek ailelerin çocuklarıdır.

g) Öğrencilerin baba ve annelerinin çok büyük bir oranı ilkokul mezunu veya tahsil yapmamıştır.

h) Sağlık Meslek Liselerini seçişlerinde "kısa yoldan hayata atılma" isteği etkili olmuştur.

ı) "Kısa yoldan hayatı kazandıktan sonra üniversite tahsili yapmak" istemektedirler.

i) Geleceğin hemşireleri olarak hastanelerde bugün hemşirelerin iyi hizmet vermediği inancındadırlar.

j) Toplumumuzda bu meslek mensuplarına hemşire kelimesinin manası olan "Kızkardeş" gibi değer vermediğini düşünmektedirler.

GÜNDÜZLÜ - YATILI MUKAYESESİ

Gündüzlü ve yatılı okullar açısından mukayese yapıldığında ise şu neticeler ortaya çıkmıştır;

a) Gündüzlü okullarda yatılı okullardan çok daha fazla köy kökenli öğren;ci vardır. (Tablo 21)

b) Gündüzlü okullarda çiftçi çocukları en fazla oranda iken yatılı okullarda serbest çalışanlar ile işçi çocuklarının ilk sıraları aldığı görülmektedir. (Tablo 10)

c) Gündüzlü okullardaki öğrenciler, yatılı okullarda okuyanlardan daha fakirdir. (Tablo 12)

d) Gündüzlü okullardaki öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumu yatılı okullardakinden daha düşüktür. (Tablo 13-14)

e) Gündüzlü okullarda Sağlık Meslek Liselerini kendi istekleri ile seçenlerin oranı, yatılı okullardakinden daha fazladır. (Tablo 15)

f) Gündüzlü okullarda hemşire olanlar çoğunluktadır. (Tablo 16)

g) Öğrencilerin okulu seçişlerinde en önemli faktör olan "kısa yoldan hayata atılmak" arzusuna gündüzlü okullarda yatılı okullardan daha fazla rastalanmaktadır. (Tablo 17)

h) Sağlık Meslek Liselerini seçtiğine pişman olanlar gündüzlü okullarda yatılı okuldakilerden çok daha azdır. (Tablo 18)

ı) Okulu bitirdikten sonra sadece hemşirelik yapmak isteyenlerin oranı gündüzlü okullarda yatılı okuldakilerden çok daha fazladır. (Tablo 20)

i) Meselelerini öğretmen ve idarecilerle görüşen öğrencilerin oranı yeni açılmalarına ve sadece birinci sınıf (birkaçında 2. sınıf da var) olmasına rağmen gündüzlü okullarda, yatılı okuldakilerden daha fazladır.

GÖRÜŞ VE TEKLİFİMİZ

Sağlık Bakanlığı'nca 1-2 yıldan beri başlatılan eğitimin gündüzlüye döndürülmesi çalışmaları;

- a) Eğitim maliyetinin çok daha ucuz olması
- b) Kısa zamanda hemşire açılımı kapatabilmeye imkan vermesi,
- c) Yukarıdaki gündüzlü okullar-yatış okullar mukayesesindeki olumlu neticeler de gözönüne alındığında; uygulama alanı bulunana her yerleşim bölgesine bu bölgenin hemşire ihtiyacını karşılayacak sayıda öğrencinin okutulacağı gündüzlü okullar açılması fevkalade faydalı olacağı görüşündeyiz.

Yine sağlıkla ilgili olan bütün idarecilere düşen görev;

Ebeler ile birlikte sayıları 65,70.000 civarında olan hemşirelik mesleği mensuplarının itibarının toplumdaki artması ve dünkü gibi "kızkardeş" ⁽⁶⁾ olarak himayeye layık görülen bir meslek mensubu olabilmeleri için, kısacası hemşirelik mesleğinin MESLEKLEŞEBİLMESİ için, gerekli tahlilleri yapıp, tedbirler almalıdırlar. Eğitimin gündüzlüye döndürülmesi bunlardan sadece bir tanesidir.

Unutmayalımki, Sağlık Meslek Liselerinde okuyanlar ve Sağlık Kuruluşlarında görev yapanlar ile birlikte sayıları 90.000 civarında olan bu gençlerimiz köken olarak sağlam aile yapılarından gelmektedirler. Bu çocuklarımıza vereceğimiz değer aile yapımızın çözülmemesini de sağlayacaktır. Çünkü bu çocuklar aynı zamanda toplumumuzun temeli olana ailenin en önemli unsuru olan ANNE adaylarıdır da.

(6) ÖZCAN, Ömer "Hemşire veya Kızkardeş" Zaman Gazetesi, 14 Mayıs 1990